

Szakértők közötti együttműködés írás és nyelvész szakterületen a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat Szakértői Intézetben

Nyikes Andrea - 2020. 09. 02.

Az itt folyó igazságügyi írás- és nyelvész szakértői együttműködés komplex munkafolyamatát az a szerzők egy esettanulmányban mutatják be.

Kulcsszó: egyesített szakvélemény – névtelen levél – inkriminátum – csoporttulajdonságok – fogalmazói profil

Ha a bíróságok, ügyészségek, nyomozóhatóságok eljárásai során több szakértői területet is érintő kérdések merülnek fel, akkor a szakértők véleményüket egyesíthetik, ún. *egyesített szakvéleményt* készítenek. Intézetünkben az írásszakértők többször is együtt dolgoznak fenyegető, zaklató, rágalmazó, becsületsértő, zsaroló bűnügyekben a nyelvész szakértőkkel, lévén ezekben az ügýtípusokban a leggyakoribb, hogy a kézírásos levelek, borítékcímzések mellett egyéb kivitelezésű inkriminátumok is előfordulnak (e-mail, IM, SMS, poszt, komment stb), melyek nem képezik részét az írásszakértői vizsgálatoknak. Magyarországon az intézeti keretek között megvalósuló igazságügyi írás- és nyelvész szakértői együttműködésre kizárólag az NBSZ Szakértői Intézetében láthatunk példát.

Az írásszakértő vizsgálatai arra irányulnak, hogy a különböző kézírások/aláírások származhatnak-e ugyanattól a személytől, illetve konkrétan kitől származnak. Az írásszakértő nem grafológus, az író személyiségére vonatkozóan nem tesz megállapításokat, és a készítő neméről, életkoráról,

iskolázottságáról sem tud megalapozott véleményt formálni. Azokban az esetekben, ahol névtelen, fenyegető levelek készítőjének felderítése, beazonosítása a feladat vagy ahol több olyan kérdéses vizsgálati anyag összehasonlítása a feladat, amelyek közül az egyiket nyomtatott, a másikon pedig kézzel írt szöveg szerepel, akkor az írás- és nyelvész szakértő közös munkájára, együttműködésére van szükség. Ilyen esetekben az írás különböző sajátosságait vizsgálva, komplex elemzéssel lehet csak eredményt elérni. Előfordulhat továbbá, hogy a fogalmazó-szerző és a kivitelező-szerző nem ugyanaz a személy, és ez bizonyos esetben perdöntő is lehet (például ha valakit fenyegető levél vagy végrendelet megírására kényszerítenek).

Az Intézetünkben zajló igazságügyi írás- és nyelvész szakértői együttműködés komplex munkafolyamatát az alábbi esettanulmány szemléltetheti.

A nyomozóhatóság *személy elleni erőszakos közveszélyt okozó cselekménnyel elkövetett zaklatás* gyanúja miatt kereste meg Intézetünket a 2010-es évek elején. Az ügyben összesen 2 kérdéses levél és 2 kérdéses boríték szerepelt. Az egyik borítékban egy kézzel, nyomtatott nagybetűvel írt kétoldalas levél volt, a másik borítékban egy szövegszerkesztővel készült levél, amin szerepelt egy 5 soros kézírás is, ugyanis a szerző a mondanivalóját kézírással fejezte be („*még annyit, hogy...*”), illetve még ebben a borítékban volt egy kivágott újságcikk (erre hivatkozott a levél is: „*amióta ez az újságcikk megjelent...*”). Valamennyi levél címzettje ugyanaz a politikus volt. A vizsgálathoz írásmintát is küldtek két személytől, akikkel a kézzel írt kérdéses levelek szövegét írták le. /Erre azért van szükség, hogy megfelelően összehasonlítható legyen minden írásjegy/. A nyomozóhatóság a következő kérdéseket intézte a szakértőkhöz:

1. azonos-e a 2 db kérdéses levél fogalmazó-szerzője,

2. amennyiben igen, a stílus alapján mi állapítható meg a fogalmazó-szerző csoporttulajdonságait illetően (neme, életkora, iskolai végzettsége, egyéb nyelvi profiljegyek) → nyelvész szakkérdések
3. a borítékokon és a leveleken szereplő kézírások egy kéztől származnak-e,
4. a borítékokon lévő kézírások az írásmintaadó személyek valamelyikétől származnak-e,
5. a leveleken szereplő kézírások az írásmintaadó személyek valamelyikétől származnak-e → írás szakkérdések.

Névtelen levelek készítésekor nem túl gyakori, hogy valaki, abban bízva, hogy úgysem fedik fel a kilétét, nem változtatja el az írását. A legtöbb esetben a levélírók tudatosan törekednek az írásmozgásuk megváltoztatására, de nem tudják, hogy ez mennyire nehezen megvalósítható. Mindig vannak olyan írássajátosságok, melyekre nem figyel az író, vagy a mélyen rögzült beidegződések miatt nem képes ezek elváltoztatására. Ezek a berögzült mozdulatok segítik az írásszakértői munkát, és gyakran lehetővé teszik az azonosítást. A szándékos torzításra többféle módszer is létezik: folyóírással készítik az írást az iskolás írást utánozva, vagy pedig a betűk dőlését, méretét, esetleg a tempót változtatják. Egy másik gyakran használt módszer a nyomtatott betűs írás, de előfordul még, igaz ritkábban a bal kézzel történő írás /ha jobbkezes a személy/ is.

Ebben a konkrét ügyben többféle módszer alkalmazása is megfigyelhető. A két vitatott levél kézírását kék és piros színű golyóstollal, nagy nyomtatott betűkkel készítették, míg az egyik borítékot folyóírással, a másikat kis nyomtatott betűkkel címezték meg. A borítékokon lévő kézírások jelentősen torzított kivitelezésűek voltak a lassú tempójú, bizonytalan vonalvezetésű, iskolás írást utánozó betűk, illetve a megrajzolt nyomtatott írásjegyek miatt. Bár a levelek szövegezését

képező kézírások kevésbé voltak torzítottak, a hosszabb terjedelmű írásnál megfigyelhető volt a lassabb tempó, a változó dőlés, és néhány folyóírással készült betűt is belekevert a nyomtatottak közé az író.

Általánosságban elmondható, hogy egy nyomtatott betűs írás is ugyanazokkal az általános és különös sajátosságokkal rendelkezik, mint a folyóírás. Ugyanúgy vizsgálhatók az ún. topográfiai /az írott szövegnek, az írás egyes részeinek, ill. az aláírásnak az íráshordozón történő elhelyezése során keletkező/ sajátosságok, valamint azok a specifikus írásszokások is /pl. hogyan történik dátum leírása, a szavak kiemelése, a javítások, a rövidítések/, melyek egy adott személyre jellemzőek. Nyomtatott betűk /főként a nyomtatott nagybetűk/ esetén viszont nehezebb az író beazonosítása, mert ezek a stilizált betűk felépítésüknél fogva kevesebb egyedi sajátossággal rendelkeznek, és hasonló betűképzések gyakrabban fordulnak elő különböző személyek írásában.

A kérdéses levelek szövegét képező kézírásokat egymással összehasonlítva hasonlóság mutatkozott több, az általános írásképre jellemző sajátosságban: pl. a margók kis méretében, a betűk, sorok közti távolságban, a hullámos sorformában, az írás színvonalában, a betűk méretében, döntöttségében, a kéznyomásban. Megegyeztek ezenkívül számos, az egyes betűkben feltárható egyedi sajátosságban is. Az egyezések alapján így azonos kézeredetre lehetett következtetni. A borítékokon olvasható címezések különböző írástípussal készültek, ami viszont nem tette lehetővé sem az egymással, sem a nyomtatott nagybetűs írással történő összehasonlítást.

A következő vizsgálati szakaszban a kérdéses anyagok és az írásminták sajátosságainak összevetése történt meg. Az összehasonlítás során mindkét írásmintaadó esetében elsősorban eltéréseket lehetett tapasztalni. Az egyik személy írásában a különös sajátosságok összehasonlításakor több

betűnél felfedezhető volt hasonló képzés, azonban az írásjegyek nagyobb részének kivitelezése eltérőnek bizonyult /pl. „S”, „K”, „R”, „Y”, „G”, „D”, „N”, „Z” képzése/. Különösen a „G” betűnél volt megfigyelhető igen jellemző sajátosságként, a kiegészítővonal teljesen eltérő módon történő kialakítása, de az „S” félováljainak formája, aránya is különbözött a kérdéses kézírásban és a mintán. Az írásszakértői vélemény mellékletét képezik az illusztrációk is, melyeken szemléltetjük a vélemény szövegében körülírt eltérő vagy/és egyező sajátosságokat, mint ahogy az alábbi képeken is látható.

A feltárt sajátosságok mennyiségi és minőségi értékelése után – mivel az eltérések jelentősebbek voltak, a hasonlóságok pedig a nagy nyomtatott betűs írás kevésbé egyedi jellegéből adódtak –, mind a két személy kategorikusan kizárható volt mint a levelek készítője.

Névtelen levelek készítésekor az elkövető ugyan törekszik arra, hogy írásmódját szándékosan megváltoztassa, azonban ritkán fordul elő, hogy eszébe jutna stílusát, nyelvhasználatát is megváltoztatni, vagy ha mégis, akkor nagyon egyszerűen teszi (pl. a női fogalmazó férfi álnéven ír alá vagy fordítva).

Miután az írásszakértők kizárták annak lehetőségét, hogy a leveleken található kézírásos részek bármelyik írásmintát adó személytől származnának, a megrendelő természetesen kíváncsi volt arra, hogy a szövegezés, stílus, nyelvhasználat alapján mi állapítható meg a szövegalkotó személy(ek)ről,

hogy a potenciális elkövetők körét leszűkíthesse. Ehhez fontos tudni, hogy egy vagy több személlyel kell számolni a kézírásos és a szövegszerkesztővel készült írásművek esetében, vagyis el kellett végezni a szerzőségvizsgálatot.

Ebben a konkrét ügyben kategorikusan megállapítható volt, hogy a szövegszerkesztővel és a kézzel írt leveleket ugyanaz a fogalmazó-szerző készítette. A hasonló és azonos nyelvi megoldások a kézzel írt levél rendkívül rövid terjedelme ellenére (összesen 72 szó!) is megfigyelhetők és tetten érhetők voltak a tematikában (lopott pénz, választások); a stílusban és hangnemben („*amíg élek nem hagylak békén*” ~ „*a maga iránt táplált gyűlölet*”; „*te rohadék*” ~ „*maga rohadék*”); az írásjelhasználatban (idézőjel az irónia kifejezésére); a fenyegetés megjelenésében („*már készül...a rongálása*” ~ „*vigyázzon, mert...megtorlásra vár*”) és a konkrétan vagy hangulatukban egyező kifejezésekben, pl.: „*a lopott »milliárdok«*” ~ „*zsebre vág 100 milliókat...Milliárdokat*”; „*fattyaid*” ~ „*kölykével*”; „*nem volt elég...az a két emelet magas plakát*” ~ „*Hiába csináltak 2 emelet nagyságú plakátokat*”; „*a kis majomparádét*” ~ „*a kis majomparádénak*”.

Miután megállapítást nyert, hogy a két névtelen levélnek ugyanaz a fogalmazója, megkezdődhetett a csoporttulajdonságok felvázolása, a nyelvi profil megrajzolása. Ennek hagyományosan az első lépése kérdéses írásművek esetében a szándékos torzítás vizsgálata: ilyenkor olyan tartalmilag, helyesírási, grammatikailag, lexikailag és stilisztikailag ellentmondásos jelenséget keresünk a névtelen szöveg(ek)ben, melyek arra utalnak, hogy a fogalmazó-szerző próbálja saját stílusát elváltoztatni a célból, hogy a kérdéses szöveg(ek)et később ne lehessen vele összefüggésbe hozni.

Ezeknek az írásműveknek a fő jellemzője az érzelmi-indulati motivációt tükröző, meglehetősen szélsőséges stiláris

jegyekkel operáló hangnem és fogalmazásmód volt, melyeket főleg a jelzős szerkezetekben (pl. „ördögi gonoszság”, „hazudozó politikus”, „mocskolódo irományt”, „ocsmány viselkedés”), valamint a sajátos stílusértékkel rendelkező főnév- és igehasználásban lehetett megfigyelni („kölykével”, „undorodom”, „pöffészkedik”).

Mivel a tartalom és a nyelvi kivitelezés többé-kevésbé összhangot mutatott a kérdéses írásművekben, ezért úgy gondoltuk, hogy a levelek készítője nem próbálkozott nyelvhasználati torzítással valaki másnak mutatkozni. Ez azt is jelentette, hogy a levélírás motivációja mögött elsősorban szubjektív érzések és – a családra is kiterjesztett – indokok állhattak (egzisztenciális és anyagi bizonytalanság, kiszolgáltatottság, sértettség, mellőzöttség; vö. „tönkretette a családunkat azzal amit a férjemmel művelt”, „a férjem azóta sem heverte ki amit művelt vele”).

A szövegbeli érzelmi túlfűtöttség („az undortól egyfolytában hányingerem van”, „a maga iránt táplált gyűlölet ellenére”), illetve a „Legyen átkozott minden porcikája az összes kölykével meg azok kölykével együtt” spirituális fenyegetés inkább női fogalmazót sejtetett, és a fogalmazó is így definiálta magát (vö. „férjem”, „férjimmel”). Ugyanakkor férfi fogalmazóra utaló stílusjegyek minősült a közéleti téma („vigyázzon mert...a bandájával együtt megtorlásra vár”), a pénzlopás központisége („a maradék morzsákat is elloponi”, „zsebre vág”, „bezsebelt”, „lopnak”), a méretbeli viszonyítás („2 emelet nagyságú”), a szlengelemek használata („pofalemez”, „bezsebelt”), az újságcikk beemelése és a történelmi hivatkozás („az országot jobban tönkretették mint a török meg a tatár”), ezért nem zártuk ki a férfi fogalmazó lehetőségét sem.

A fogalmazó-szerző életkorára vonatkozóan azt állapítottuk meg, hogy legvalószínűbben idősebb, 65 év körüli személy

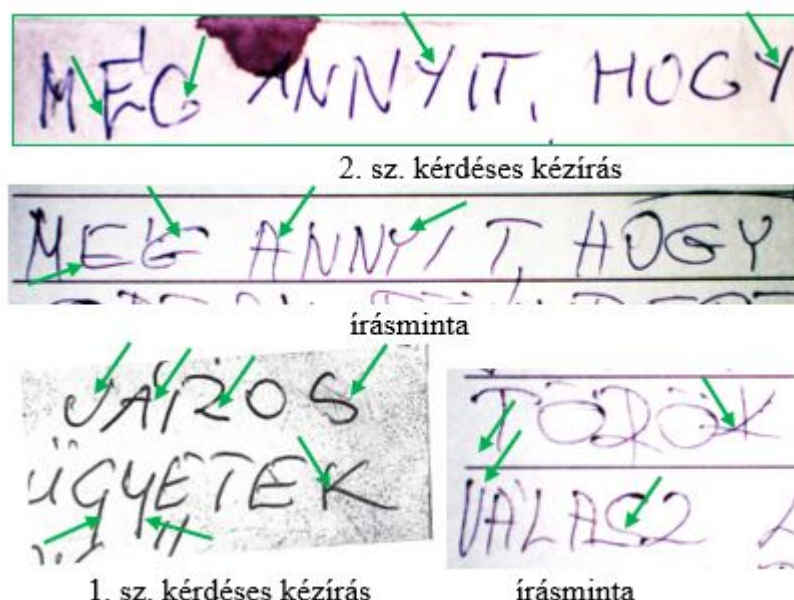
lehet; erre utalt a gondolkodásmódja („*eltettem egy mocskolódó irományt amit...plakátjára ragasztottak*” – a szövegkörnyezetből az derül ki, hogy évekig őrizte), valamint a szókészlete is („*elvtárs... elveimnek nem a társa*”, „*fattyaid*”, „*összerondították*”, „*pocskondiázzák*”, „*a lakosság még a buszon is azon röhögött*”, „*emberi módon viselkednek*” stb.).

Az inkriminátumok nyelvi színvonala meglehetősen ellentmondásosnak hatott: a nívós szókészletű és a változatos, élénk stiláris megoldások mellett szinte érthetetlen helyesírási, nyelvhelyességi hibák fordultak elő („*tetél*” [tettél], „*megakadtam írni*” [meg akartam írni], „*nagyságu*” [nagyságú], „*legfejebb*” [legfeljebb], „*elkobozott*” [elkobzott], „*anglia*” [Anglia]), illetve a szövegszerkesztővel készült írásműben különösen sok volt a vesszőhiba. Mivel a torzítási szándékot korábban már elvetettük, ezért az tűnt valószínűnek, hogy legalább középszintű iskolázottsággal, az írásos produktumok készítésében (már) gyakorlattal nem rendelkező, de jó stílusérzékű fogalmazó-szerzőről lehet szó. A nyelvhasználat hullámzó minősége, valamint a kivitelezés „extrém” jellege miatt annak a lehetőségét sem vetettük el, hogy az elkövető mentális státusza – aktuálisan vagy állandósult formában – hanyatlóban van.

Összefoglalva tehát a rendelkezésünkre álló inkriminátumok alapján az volt megállapítható, hogy a keresett levélíró 65 év körüli, középfokú iskolai végzettséggel rendelkező, nagyobb valószínűséggel nő, aki személyes sérelmeket táplál a címzettel szemben.

A nyomozóhatóság miután megkapta az egyesített szakértői véleményt, a fogalmazó-szerző nyelvi profiljára vonatkozó nyelvész szakértői megállapításokat figyelembe véve később újabb személytől – az egyik korábbi írásmintaadó feleségétől

– küldött írásmintát, és kért újabb írásszakértői vizsgálatot. Az összehasonlító vizsgálat során elsősorban eltéréseket lehetett tapasztalni az írások általános sajátosságaiban és az egyes írásjegyek képzésénél is /pl. „É”, „G”, „Y” „V, Á”, „R”, „S”, „K” betűk képzése/, így kategorikusan kizárható volt ez a személy is.

A hatóságok legtöbbször az írásszakértők megállapításain túl a teljes körű bizonyítás érdekében spontán szövegmintát is beszereznek, hogy az általuk kizárt személyek (kivitelező szerzők) mint értelmi-szerzők is kizárhatók lehessenek a nyelvészeti összehasonlító vizsgálat eredményeként – erre itt nem került sor.

Fontos megjegyezni, hogy a szakértők csak azon személyek mintáit tudják vizsgálni, akiket a kirendelő vagy megbízó felkutat. Bár az előbbieken bemutatott majd' 10 évvel ezelőtti ügyet végül nem az írásszakértő vagy a nyelvész oldotta meg, hiszen nem történt meg az elkövető beazonosítása, az eset mégis hűen tükrözi az Intézetünkben működő módszertant: a kérdéses írásművek alapján a nyelvészek által megrajzolt fogalmazói profil segíti a nyomozóhatóságot a gyanúsítottak körének szűkítésében,

majd a profilra (és egyéb nyomozati körülményekre) támaszkodva a megrendelő az általa felkutatott potenciális elkövető(k)től írásmintát gyűjt be/vetet fel, mely alapján az írásszakértők végül sikerrel azonosíthatják az elkövetőt.

Nincs hozzászólás!

Your Email address will not be published.

Save my name, email, and website in this browser for the next time I comment.

This site uses Akismet to reduce spam. [Learn how your comment data is processed.](#)

© 2025 e-nyelvmagazin.hu. All rights reserved.